شينجياڭ گازەتى

دۇنحۋاڭ زەرتتەۋ ورنىندا اڭگىمە وتكىزگەندە سويلەنگەن ءسوز

(باسى 1 ـ بەتتە)

ماقالادا مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: دۇنحۋاڭ مادەنيەتى — دۇنيە جۇزىندە قازىرگە دەيىن ساقتالعان كولەمى ەڭ كەڭ، جالعاسقان ۋاقىتى ەڭ ۇزاق، مازمۇنى ەڭ باي، ەڭ تولىق ساقتالعان كوركەمونەر قويماسى، دۇنيە ءجۇزى وركەنيەت ايدىنىنداعى جارقىراعان جاقۇتتىڭ ءبىرى ءارى ەلىمىزدىڭ ەرتە زامانداعى ءار ۇلتتىڭ ساياسيىن، ەكونوميكاسىن، اسكەري ىستەرىن، مادەنيەتىن، كوركەمونەرىن زەرتتەۋدەگى باعالى تاريحي ماتەريال. دۇنحۋاڭ مادەنيەتىن قورعاۋ، زەرتتەۋ قىزمەتى وتە ءماندى، وتە ءونىمدى ءىس.

ماقالادا مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: دۇنحۋاڭ مادەنيەتى — ءتۇرلى وركەنيەتتىڭ ۇزاق ۋاقىت ارالاسۋىنىڭ، توعىسۋىنىڭ جەمىسى. جۇڭحۋا وركەنيەتى دارقان، اشىق، سيىمدى كەڭ پەيىلمەن شەكارا سىرتىنداعى تاڭداۋلى وركەنيەت جەتىستىكتەرىن ۇزدىكسىز قابىلداپ، ودان ۇلگى الىپ، ءوزىنىڭ ەرەكشەلىكتەگى دۇنحۋاڭ مادەنيەتى مەن جىبەك جولى رۋحىن قالىپتاستىردى. دۇنحۋاڭ مادەنيەتى جۇڭحۋا ۇلتىنىڭ مادەنيەت سەنىمىن ايگىلەيدى. دۇنحۋاڭ مادەنيەتىن زەرتتەۋ جانە ونى ساۋلەلەندىرۋدە دۇنحۋاڭ مادەنيەتى مەن تاريحىندا ساقتالعان فيلوسوفيالىق يدەيا، گۋمانيتارلىق رۋح، قۇن ۇستانىمى، ءمورال ولشەمى سياقتىلاردى ىشكەرىلەي اشۋ، مۇنان دا ماڭىزدىسى، وندا قامتىلعان جۇڭحۋا ۇلتىنىڭ مادەنيەت رۋحى، مادەنيەت ارمانى جانە مادەنيەت سەنىمىن اشىپ، جاڭا داۋىردە جۇڭگوشا سوتسياليزمگە تابانىدى بولۋدى جانە ونى دامىتۋدى رۋحاني تىرەكپەن قامداۋ كەرەك.

ماقالادا مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: دۇنحۋاڭ مادەنيەتىن زەرتتەۋدى ىلگەرىلەتىپ، "ءبىر بەلدەۋ، ءبىر جول"دى بىرگە قۇرۋعا قىزمەت ەتىپ، جۇڭحۋا مادەنيەتىن بەلسەنە تاراتىپ، جەلى بويىنداعى ەلدەرمەن مادەنيەت اۋىس ـ كۇيىسىن جاساۋدى نىعايتىپ، حالىق تىلەگىنىڭ توعىسۋىن كۇشەيتۋ كەرەك. دۇنحۋاڭ تانۋ زەرتتەۋىن كۇشەيتىپ، الۋان ءتۇرلى فورماداعى حالىقارالىق كورمە قيمىلىن جانە مادەنيەت اۋىس ـ كۇيىسىن، تىلدەسۋىن ورىستەتىپ، ەلىمىزدىڭ دۇنحۋاڭ مادەنيەت ەسكەرتكىشتەرىن قورعاۋ جانە دۇنحۋاڭ تانۋ زەرتتەۋ جەتىستىگىن ايگىلەپ، دۇنحۋاڭ تانۋ زەرتتەۋىنىڭ سويلەۋ ۇقىعىن قولىمىزدا مەڭگەرۋ كەرەك. عىلمي زەرتتەۋ قىزمەتكەرلەرىنە كوڭىل ءبولىپ، ايالاپ، دارىندىلاردى شابىتتاندىرۋ مەحانيزمىن كەمەلدەندىرىپ، عىلمي زەرتتەۋ قىزمەتكەرلەرىنىڭ زەرتتەۋ جۇرگىزۋىنە، ۇيرەنىپ بىلىمدەرىن اسىرۋىنا، زەرتتەۋ جونىندە اۋىس ـ كۇيىس جاساۋىنا ونان ارى جاقسى تەكشە ازىرلەپ، عىلمي زەرتتەۋ قوسىنىنىڭ ماماندانۋ دەڭگەيىن جوعارىلاتۋ كەرەك.

(باسى 1 ـ بەتتە)

قوعام ورنىقتىلىعىن قورعاۋ سياقتى قىزمەتتەردى تىڭعىلىقتى جاقسى ىستەپ، ءار ۇلت حالقىنىڭ ءومىرىنىڭ حاۋىپسىزدىگى مەن دەنساۋلىعىنا كۇش سالا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك.

ەكىنشى، ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدى ىشكەرىلەي تىڭعىلىقتى ىستەۋ كەرەك. بىرلەسىپ ساقتانۋ، بىرلەسىپ تىزگىندەۋ شارالارىن قاتاڭ تياناقتاندىرىپ، ەندىك باعىتتا شەتىنە، بويلىق باعىتتا تۇبىنە جەتەتىن، جاپپاي قامتيتىن ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ تورىن قالىپتاستىرىپ، ىندەتتىڭ تارالۋ، جايىلۋ حاۋىپ ـ قاتەرىنەن باتىل ساقتانۋ؛ الەۋمەتتىك اۋماقتاردىڭ، اۋىل ـ قىستاقتاردىڭ ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدى توركوزدەندىرىپ باسقارۋىن تىڭعىلىقتى ىستەپ، ءتۇيىندى ادامدار توبىن جاپپاي ءبىر ـ بىرلەپ تەكسەرىپ، شينجياڭعا سىرتتان كەلگەندەردى سارالاپ تەكسەرۋدى كۇشەيتۋ؛ شينجياڭعا قايتقاندارعا ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ ەسكەرتۋ ينفورماتسياسىن جەتكىزىپ، شينجياڭعا قايتقاندارعا دەر كەزىندە الەۋمەتتىك اۋماققا بارىپ تىركەلۋدى ەسكەرتىپ، مەرەكەدەن كەيىن شينجياڭعا قايتقانداردىڭ ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ قىزمەتىن مۇقيات، ىجداعاتتىلىقپەن ىستەۋ؛ جول ـ قاتىناس كارانتيندەۋ جۇمىسىن جاپپاي اتقارىپ، ادامدار شوعىرلانعان ورىندار مەن الەۋمەتتىك قاتىناس قۇرالدارىن تازالاۋ، زارارسىزداندىرۋ، اۋا الماستىرۋ سياقتى قىزمەتتەردى كۇشەيتىپ، ادامداردىڭ جىلجۋىن جانە جينالۋىن ازايتۋ كەرەك.

ءۇشىنشى، عىلمي قۇتقارۋ ـ ەمدەۋدى كۇش سالا ورىستەتۋ كەرەك. ناۋقاستاردى شوعىرلاندىرۋعا، مامانداردى شوعىرلاندىرۋعا، بايلىقتى شوعىرلاندىرۋعا، قۇتقارۋ ـ ەمدەۋدى شوعىرلاندىرۋعا تابانىدى بولىپ، بۇكىل رايونداعى ەڭ ساپالى ەمدەۋ بايلىعىن سەپتەپ، ەڭ ۋىزىق ەمدەۋ شارالارىن قولدانىپ، ءبىر ـ بىرلەپ جوبا جاساپ، جۇقتىرعان ناۋقاستاردى كۇش سالا قۇتقارۋ ـ ەمدەۋ كەرەك. بەلگىلەنگەن شيپاحانا، قىزۋ امبۋلاتورياسى، بەلگىلەنگەن ناۋقاستار رايونى، ەمدەۋ قوسىنى سياقتى قىزمەت تالاپتارىن قاتاڭ تياناقتاندىرىپ، ەمدەۋ قىزمەتكەرلەرىن تاربيەلەۋدى جانە حاۋىپسىزدىك قورعانۋىن كۇشەيتىپ، ءبىر جاقتى ەتۋ قىزمەت ءتارتىبىن قاتاڭ ارناعا ءتۇسىرىپ، عىلمي جولمەن شارا قولدانىپ، دالمە ـ ءدال قۇتقارۋ ـ ەمدەۋ كەرەك.

ءتورتىنشى، زاتتىق ماتەريالمەن قامداۋدى شىن مانىندە قامتاماسىز ەتۋ كەرەك. ءدارى ـ دارمەك، زارارسىزداندىرۋ بۇيىمدارى، قورعانۋ بۇيىمدارى، قۇتقارۋ ـ ەمدەۋ اسپاپتارى سياقتى ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ زاتتىق ماتەريالدارىن ءوندىرۋ، تاسىمالداۋ، دايىنداۋ، قامداۋ قىزمەتىن كۇش سالا جاقسى ىستەپ، ءتۇرلى تۇرمىستىق زاتتىق ماتەريالداردى دايىنداۋدى، ۇيىمداستىرۋدى جانە قامتاماسىز ەتۋدى تىڭعىلىقتى جاقسى ىستەپ، زاتتىق ماتەريالداردى تاسىمالداۋدىڭ جاسىل ارناسىن ىركىلىسسىزدەندىرىپ، قامداۋدىڭ تولىق بولۋىنا، ساپاعا كەپىلدىك ەتۋگە، باعانىڭ ورنىقتىلىعىنا شىنايى كەپىلدىك ەتۋ كەرەك.

بەسىنشى، اۋانگارد ۇلگىلىك رولدى ساۋلەلەندىرۋ كەرەك. نەگىزگى ساتى پارتيا ۇيىمدارى مەن قالىڭ پارتيا مۇشەلەرى مەن كادرلار جاۋىنگەر قورعاندىق رولدارىن جانە اۋانگارد ۇلگىلىك رولدارىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدىڭ ءبىرىنشى شەبىن اۋەلگى ماقساتتى، بورىشتى امالياتتا ايگىلەۋدىڭ، جاۋاپكەرشىلىك ارقالاۋدى ايگىلەۋدىڭ تارازىسى مەن قايراعى ەتىپ، حالىقتىڭ مۇددەسىن بارىنەن جوعارى قويۋعا تابانىدى بولىپ، ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدىڭ ءبىرىنشى شەبىندە باتىلدىقپەن اۋىر مىندەت ارقالاۋى، اتويلاپ الدا ءجۇرۋى كەرەك. ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدە جارىققا شىققان وزات تيپتەر مەن اسەرلى ىستەردى جاپپاي ۇگىتتەپ، ىندەتكە جەڭدىرمەيتىن جۇمىلىپ قارسى تۇرۋدىڭ قۋاتتى ۇن ەنەرگياسىن ۇيىستىرۋ كەرەك.

التىنشى، ءار ۇلت بۇقاراسىنا بەرىك سۇيەنۋ كەرەك. جاپپاي بۇقارانى اتتاندىرا كەلتىرىپ، بۇقارانى ۇيىمداستىرىپ، بۇقارانى ۇيىستىرىپ، ءار ۇلت بۇقاراسىنىڭ بەلسەندىلىگىن، ىرىقتىلىعىن ويداعىداي ساۋلەلەندىرىپ، ءتۇرلى شارالاردى ءاربىر ورىندا، ءاربىر مالدە، ءاربىر اۋىل ـ قالاشىقتا، ءاربىر الەۋمەتتىك اۋماقتا، ءاربىر قىستاقتا، ءاربىر وتباسىندا شىن مانىندە تياناقتاندىرىپ، بۇقارالىق ساقتانۋدىڭ، بۇقارالىق جونگە سالۋدىڭ مىقتى قورعانىس شەبىن تۇلعالاۋ، بۇقارالىق ساقتانۋدىڭ، بۇقارالىق جونگە سالۋدىڭ قۋاتتى بىرىككەن كۇشىن ۇيىستىرۋ كەرەك. عىلمي قورعانۋ بىلىمدەرىن كەڭ كولەمدە ۇگىتتەپ، ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋگە قاتىستى ساياساتتاردى، شارالاردى ويداعىداي ءتۇسىندىرىپ، جالپى قاۋىمنىڭ سالاماتتىق تانىمى مەن ءوزىن قورعاۋ قابىلەتىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتۋ كەرەك.

جەتىنشى، قىزمەت جاۋاپكەرشىلىگىن قاتاڭ تياناقتاندىرۋ كەرەك. بۇكىل شينجياڭ "ءبىر تۇتاس جۇيە"، بيڭتۋان مەن جەرگىلىكتى ورىن "ءبىر تۇتاس جۇيە" دەگەنگە تابانىدى بولىپ، پارتيا، ۇكىمەت، ارميا، ساقشى، بيڭتۋان، حالىق سايكەسە، بىرلەسە قيمىلداۋعا تابانىدى بولۋ، ءار دارەجەلى پارتيا، ۇكىمەت ورىندارىنداعى باسشى كادرلار، اسىرەسە، نەگىزگى جاۋاپتى جولداستار قىزمەت ورىندارىنان تاپجىلماي، الدىڭعى شەپتە تۇرىپ قولباسشىلىق ەتۋ، ءار دارەجەلى تاراۋلار ابزالدىلىقتارىن ساۋلەلەندىرىپ، بىرىقتىلىقپەن ىسكەرلىك كورسەتىپ، ءوز جاۋاپكەرشىلىگىن ءبىلۋى، ءوز جاۋاپكەرشىلىگىن ارقالاۋى، ءوز جاۋاپكەرشىلىگىن ادا ەتۋى؛ قىزمەت ستيلىنە شىن مانىندە بۇرىلىس جاساپ، قاتاڭ بولعان سايىن قاتاڭ بولۋ، ىجداعاتتى بولعان سايىن ىجداعاتتى بولۋ، ناقتى بولعان سايىن ناقتى بولۋ ستيلىمەن ءتۇرلى ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ شارالارىن بۇلجىماي تياناقتاندىرۋ؛ قۇزاۋ ـ جەتەكشىلىك ەتۋ سەرپىنىن كۇشەيتىپ، بەينەسى كورنەكتى بولعانداردى ماداقتاپ ـ سىلاپ، باتىلدىقپەن ىستەۋ، باتىلدىقپەن جاۋاپكەرشىلىك ارقالاماعانداردى، ستيلى تۇرلاۋسىزداردى، پارمەندى تياناقتاندىرماعانداردى قاتاڭ جاۋاپقا تارتۋ كەرەك.

سەگىزىنشى، قوعامدىق كەلەلى جاعدايدىڭ ورنىقتىلىعىن قورعاۋ كەرەك. ءبىر جاعىنان، ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدى يگەرۋگە، ەندى ءبىر جاعىنان، ورنىقتىلىقتى قورعاۋعا تابانىدى بولىپ، ءبىر تۇتاس جوسپارلاپ، تەگىس مەڭگەرىپ، كەشەندى شارالار قولدانىپ، قوعامدىق كەلەلى جاعدايدىڭ جاراسىمدى، ورنىقتىلىعىنا شىنايى كەپىلدىك ەتىپ، ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ توسقاۋىل شايقاسىنىڭ جەڭىسىنە جەتۋگە تاماشا ورتا جاراتۋ كەرەك.

(باسى 1 ـ بەتتە)

قىزمەت ورىندارىنان تاپجىلماي، الدىڭعى شەپتە تۇرىپ قولباسشىلىق ەتىپ، قالىڭ كوماندير ـ جاۋىنگەرلەردى كەلەلى تاپسىرمانى ارقالاپ، بورىشتى ادا ەتۋگە ىنتىماقتاستىرىپ، باستاپ، ءىس جۇزىندىك ارەكەتتەرى ارقىلى پارتيا مەن حالىققا تولىمدى جاۋاپ بەرۋ كەرەك.

(باسى 1 ـ بەتتە)

الگىندە عانا «چيان مۋ شىعارمالارى: كۇڭزىنىڭ ءومىر بايانىن» تىڭدادىم، يگىلىگىن ەرەكشە كورگەندەي بولدىم"، ـ دەدى گو لين.

"جاقسى كىتاپ ادامعا جىگەر مەن مەيىر باعىشتايدى. وسى كوكتەم مەرەكەسىنىڭ دەمالىسىندا بۇرىن ساتىپ العان، ءبىراق وقۋعا ۇلگەرمەگەن بىرنەشە كىتاپتى وقىپ شىعىپ، ءبىلىمىمدى ءوسىردىم". ءۇرىمجى قالاسىنىڭ تۇرعىنى گو جيڭنىڭ ايتۋىنشا، وسى كوكتەم مەرەكەسىندە ۇيدە جاتىپ كىتاپ وقىعانىنا ەرەكشە قۋانىشتى ەكەن.

"ىندەت كەزىندە، ءبىزدىڭ قولىمىزدان كەلەرى سىرتقا شىقپاي ۇيدە جاتۋ، اۋرەشىلىك اكەلمەۋ". گو جيڭ تىلشىگە بيىل مەرەكەلىك تىلەكتەرىن تەلەفون ارقىلى نەمەسە ۇيشاتتا بەينە جازبا ارقىلى جەتكىزگەنىن ايتتى. بىرنەشە كۇن بويى ۇيدەن شىقپاسا دا، گو جيڭ ۇيدە جاتقان ساتتەرىنەن ەرەكشە ءلاززات الىپتى. كىتاپ وقۋدان سىرت، ءۇي شارۋالارىن ىرىقتىلىقپەن ىستەپ، تاماق جاساپ، جايشىلىقتا قولدارى جۇمىستان بوسامايتىن قاريالاردى دەمالدىرىپتى.

مادەني كوكتەم مەرەكەسىن وتكىزدى

وسىنىڭ الدىنداعى كۇندەردە دىڭ شياۋنيڭ ۇيشاتتاعى دوستار شەڭبەرىنە بالاسىنىڭ حاتكەرلىك تۋىندىلارىن شىعارىپ، دوستارىنىڭ القاۋىنا بولەندى.

دىڭ شياۋنيڭ بىلاي دەدى: "كوكتەم مەرەكەسى كەزىندە بالاما «باتىسقا ساياحات»تىڭ بالالار اڭگىمەسى نۇسقاسىن قويىپ بەردىم. اڭگىمەنى بىرنەشە رەت تىڭداعان سوڭ، بالاممەن بىرگە «باتىسقا ساياحات»تاعى كەيىپكەرلەردىڭ رولىن الىپ ويناپ، بالانىڭ وقيعا جەلىسى جونىندەگى تۇسىنىگىن تەرەڭدەتتىك، سونىمەن بىرگە ارەكەت ەتىپ قيمىلداپ قالدىق. سىرتقا شىعا الماساق تا، ۇيدە وتىرىپ تا ۇيرەنۋگە، اتا ـ انا مەن بالا اراسىنداعى قارىم ـ قاتىناستى كۇشەيتۋگە بولادى ەكەن".

90 ـ جىلداردىڭ تۇلەگى چىن يحان مادەنيەت تاراتۋ سەرىكتەستىگىندە قىزمەت ىستەيدى، جايشىلىقتا حۇجاتتى فيلم كورگەندى ۇناتادى، كوكتەم مەرەكەسىنىڭ دەمالىسىندا ول «كوك ءتۇستى عالامشار»، «كوركەمونەردىڭ كۇشى»، «مەن گۇگۇڭدا مادەني ەسكەرتكىشتەردى جوندەدىم» سياقتى كوپتەگەن حۇجاتتى فيلمدەردى كوردى. ول بىلاي دەدى: "وسى حۇجاتتى فيلمدەردى كورۋ مەن ءۇشىن العاندا ءبىر ءتۇرلى ۇيرەنۋ جانە قىزمەت ماتەريالىن توپتاۋ بولدى، سونداي ـ اق ۇيدەن شىقپاي ـ اق 'جەر شارىن اينالىپ ساياحاتتاعانىممەن' بارابار بولدى!"

(تىلشىلەرىمىز رىن جياڭ، لي لي، جيا چۋنشيا جازعان)

(باسى 1 ـ بەتتە)

مەن سوڭعىسىن تاڭدادىم. "مەن كوممۋنيستىك پارتيا مۇشەسىمىن، سونداي ـ اق تارماق اترەت وداق ياچەيكاسىنىڭ شۋجيىمىن، جاۋىنگەر سەرىكتەرىمنىڭ ءبارى ءبىرىنشى شەپتە جۇرگەندە، مەن قالاي عانا شەگىنەمىن؟". 1 ـ ايدىڭ 26 ـ كۇنى داي ياڭ دەمالىسى اياقتاي سالا، "ىندەت"پەن شايقاسۋعا ەرىكتى تىزىمدەلدى. "ىندەت الدىندا، مەن، ءسوزسىز، جەكە باسىمنىڭ قامىن ويلاماي، كوپتىڭ قامىن ويلاۋىم كەرەك، 'شىعىس قاقپا'نى قورعاۋ ءبىزدىڭ جاۋاپكەرشىلىگىمىز"، ـ دەدى داي ياڭ.

1 ـ ايدىڭ 27 ـ كۇنى جۇڭگو وڭتۇستىك اۋياتسيا جارنا شەكتى سەرىكتەستىگى شينجياڭ بولىمشە سەرىكتەستىگىنىڭ شينجياڭنان حۋبەيگە تۇڭعىش توپتا باراتىن ەمدەۋ اترەتىن ۇشاقپەن جونەلتەتىندىگى جونىندەگى حاباردى ەستىگەندە، وسى كۇنى كەزەكشىلىك وتەپ وتىرعان سەرىكتەستىكتىڭ ۇشۋ ءبولىمىنىڭ ورىنباسار ديرەكتورى حۋ شيۋڭ ءبىرىنشى بولىپ: "مەن پارتيا مۇشەسىمىن، مەن الدىمەن بارايىن!"، ـ دەپ ءوتىنىش بەردى.

حۋ شيۋڭ سەرىكتەستىكتىڭ ۇشۋ تاربيەلەۋشىسى، كاپيتان تىرەكتى. وسىنداي ماڭىزدى قامتاماسىز ەتۋ مىندەتى الدىندا، ول تيتەي دە ءارى ـ ءساري بولماستان كوكىرەك كەرە العا شىعىپ: "ۇشاقتى جاقسى ۇشىرىپ، شينجياڭنان حۋبەيگە كومەككە باراتىن ەمدەۋ اترەتىن ۇحانعا امان ـ ەسەن جەتكىزەتىن "سەنىمىم بار، ـ دەدى.

14 جىلدىق پارتيا ستاجى بار يىڭسار اۋداندىق قاتىناس ساقشى ۇلكەن اترەتىنىڭ باستىعى چي سۇۋي دە ادالەت جولىندا ەشتەڭەدەن تايىنباي ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ قىزمەتىنە قاتىناستى. چي سۇۋي كوكتەم مەرەكەسىن ۇيىندە جاقسىلاپ وتكىزبەگەنىنە نەشە جىل بولعانىن دا ۇمىتىپ كەتكەن. بيىل ونىڭ اكە ـ شەشەسى 4 جاستاعى قىزىن ەرتىپ جياڭسۋداعى مەكەندەرىنەن يىڭسار اۋدانىنا ولارمەن باس قوسىپ مەرەكەنى تويلاماق بولىپ كەلدى. "ىندەت الدىندا، كوممۋنيستىك پارتيا مۇشەسى رەتىندە، مەنىڭ، ءسوزسىز، الدا ءجۇرۋىم كەرەك"، ـ دەدى چي سۇۋي. ءار جولى بالاسىمەن بەينە جازبادا اڭگىمەلەسكەندە، بالاسى كوز جاسىن كولدەتىپ ودان ۇيگە قاشان قايتاتىندىعىن سۇراعاندا، ول شىداي الماي تەك قانا: "ىندەتتى جەڭگەننەن كەيىن، اكەڭ ۇيگە قايتىپ ساعان سەرىك بولادى"، ـ دەپ ۋادە بەرۋمەن بولدى.

"بۇقارانىڭ باقىتى مەن سالاماتتىعىن ويداعىداي قورعايمىن"

1 ـ ايدىڭ 31 ـ كۇنى جيا شياۋياننىڭ قول تەلەفونى تالاي رەت شىرىلدادى، مۇنىڭ قىزىنان كەلگەنى وعان بەلگىلى. بالاسى ونى ساعىندى. جيا شياۋيان ءۇرىمجى قالاسى تيانشان رايونى دۇڭمەن اۋماعىن باسقارۋ كوميتەتى جيانگو وڭتۇستىك جولى سولتۇستىك الەۋمەتتىك اۋماعى پارتيا باس ياچەيكاسىنىڭ شۋجيى، كۇيەۋى ياڭ شۇيدۇڭ دۇڭمەن اۋماعىن باسقارۋ كوميتەتى دۇڭحۋ وڭتۇستىك كوشەسى الەۋمەتتىك اۋماعى پارتكومىنىڭ شۋجيى. جيا شياۋيان قىزىنىڭ وزدىنە تەلەفون جالعاي الماعاننان كەيىن، ءسوزسىز، اكەسىنە تەلەفون جالعايتىندىعىن بىلەدى. ايتسە دە وسى كەزدە ەكەۋى دە ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدىڭ ءبىرىنشى شەبىندە كۇرەس جۇرگىزىپ جاتقان ەدى: قاراستىلىعىنداعى اۋماقتاعى ادامداردى ءبىر ـ بىردەن تەكسەرۋ، زارارسىزداندىرۋ قىزمەتى، بۇقاراعا ۇگىت جۇرگىزۋ قىزمەتى، ۇيىندە اۋلاشالانىپ جاتقانداردىڭ تۇرمىستىق قاجەتى، كەرەكسىز ماسكالاردى ءبىر جايلى ەتۋ...

كوكتەم مەرەكەسى قارساڭىندا، ەرلى ـ زايىپتى ەكەۋى بەلگىلەمە بويىنشا دەمالىستارىن الىپ، قىزدارىن ەرتىپ ساياحاتتاماق بولعان ەدى، الايدا ىندەت الدىندا ەكەۋى دەمالىستارىن تابانىندا كۇشىنەن قالدىرىپ، قىزمەت ورىندارىنا قايتىپ كەلدى. "مەن كوممۋنيستىك پارتيا مۇشەسىمىن، مەنىڭ بورىشىم جانە جاۋاپكەرشىلىگىم بار، وسى كەزدە، مەن اتويلاپ العا شىقپاسام، كىم العا شىعادى؟ مەن بۇقارانىڭ باقىتى مەن سالاماتتىعىن ويداعىداي قورعاپ، قاراستىلىعىمداعى اۋماقتاعى تۇرعىندارمەن بىرگە قيىندىقتاردى بىرلەسىپ بىرىكتىرە جەڭەمىن"، ـ دەدى جيا شياۋيان.

"تاعى ءبىر ۋاقىتشا جولاۋشىلار پويەزى تۇستە بەكەتكە كەلەدى، 60 كىسىلىك تۇسكى اس دايىنداپ قويۋ. 1 ـ ايدىڭ 31 ـ كۇنى ءتۇستىڭ الدىندا، ەندى عانا ءبىر پويەزداعى قىزمەتكەرلەردىڭ تاماعىن پويەزعا الىپ شىققاندا، بىرەۋ جاڭ جۇڭگاڭعا ۋاقىتشا قوسىلعان تۇسكى استىڭ سانىن تاپسىردى.

جاڭ جۇڭگاڭ جۇڭگو تەمىر جولى ءۇرىمجى مەكەمەسى توبى شەكتى سەرىكتەستىگى كورلا ءۇي ـ مۇلىك ۇكىمەت جاتاقحاناسى بولىمشەسى حوتان ءۇي قۇرىلىسى سەحى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۋجيى، ول قاراستى ءۇي قۇرىلىسى ۇكىمەت جاتاقحاناسى سەحى حوتان ۆوكزالىنداعى پويەز قىزمەتكەرلەرىنىڭ تاماعىن، سونداي ـ اق ۆوكزال رايونىنداعى قىزمەت تاماعىن دايىنداۋعا جاۋاپتى، ەڭ كوپ بولعاندا ءبىر كۇندە 640 نەشە كىسىلىك تاماق جاسايدى.

43 جاستاعى جاڭ جۇڭگاڭ ايەلى ەكەۋى كوپ بىرگە تۇرا الماي، بيىلعى كوكتەم مەرەكەسى وتباسىنداعىلارمەن باس قوسۋدىڭ ورايى ەدى، ءبىراق 1 ـ ايدىڭ 22 ـ كۇنىنەن بۇگىنگە دەيىن ول قىزمەت ورنىندا قاربالاس بولىپ جاتىر. كۇندىز جۇمىستان قولى بوسامايدى، تەك كەشتە عانا ۋاقىت شىعارىپ ايەلىمەن تەلەفوندا سويلەسەدى. "وسىنداي ەرەكشە ساتتە، پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۋجيى رەتىندە، مەن ءوزىم ونەگە كورسەتىپ، كوكىرەك كەرە العا شىعىپ، تەمىر جول تاسىمالىن ويداعىداي قامتاماسىز ەتۋىم كەرەك"، ـ دەدى ول.

1 ـ ايدىڭ 31 ـ كۇنى مەملەكەتتىك ەلەكتر تورابى شينجياڭ ەلەكتر شەكتى سەرىكتەستىگى ءۇرىمجى ەلەكترمەن قامداۋ سەرىكتەستىگىنىڭ قالا رايونىنداعى 3 ـ ەلەكترمەن قامداۋ ورتالىعىنىڭ ديرەكتورى حۋاڭ چيڭ قىزمەتكە شىعا سالا قاربالاستانىپ كەتتى. قاراستى اۋماقتاعى 6 شۇعىل جوندەۋ ءتۇيىنىن تەكسەرىپ بولعانىنان كەيىن، ول اۋا رايى مالىمەتتەرىندەگى كۇشتى بوران ساقتىق دابىلىنا نەگىزدەلىپ، شۇعىل جوندەۋگە قاجەتتى زاتتىق ماتەريالدار مەن قىزمەتكەرلەردى سايكەستىرىپ، ەكىنشى كۇنى ارقالايتىن شۇعىل جوندەۋ مىندەتىن وتەۋگە دايىندالدى.

پارتيا مۇشەسى رەتىندە، حۋاڭ چيڭ 1 ـ ايدىڭ 24 ـ كۇنىنەن باستاپ، كۇنى ـ ءتۇنى تىنىم المادى. "بىزگە قاراستى اۋماقتا تۇرعىندار پايدالاناتىن ەلەكتردەن تىس، تاعى شيپاحانا جانە ەمدەۋ، ءدارى ـ دارمەك ءوندىرىس كاسىپورىندارى سياقتى ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدىڭ ءبىرىنشى شەبىندە شايقاس جاساپ جاتقان ورىندار بار، ولاردىڭ ەلەكتردەن حاۋىپسىز پايدالانۋىن قامتاماسىز ەتۋ ءبىزدىڭ ەڭ ۇلكەن ىندەت ـ جاۋاپكەرشىلىگىمىز"، ـ دەدى حۋاڭ چيڭ.

"قىزمەت ورنىمنان تاپجىلماي، ىندەت رايونىنا كومەكتەسەمىن". ىندەت تۋىلعانىنان كەيىن، شينجياڭ يندولان ۇيعۇر ءدارى ـ دارمەك جارنا شەكتى سەرىكتەستىگى شۇعىل ءماجىلىس اشىپ، فۋفاڭ يزحۋ ۇنتاق ءدارىسىن جىلدام قارقىنمەن ءوندىرۋدى ۇيعاردى. سەرىكتەستىكتىڭ ءنار الۋ سەحىنىڭ مەڭگەرۋشىسى، پارتيا مۇشەسى حى ۋيبيڭ كوكتەم مەرەكەسىندە ءبىر كۇن دە دەمالمادى، ءار كۇنى 12 ساعات بويى سەحتا تاپجىلماستان ءدارى ساپاسىن قاتاڭ قاداعالادى. "سەرىكتەستىك باسشىلارى قامبا ءىشىن بوس قالدىرۋدان ايانباي، ءدارى ـ دارمەكتەردى دەر كەزىندە ۇحانعا جانە تۇتاس شينجياڭنىڭ جەر ـ جەرىنە جەتكىزۋدى، ەڭ قاجەت ەتەتىن جەرگە جەتكىزۋدى ورتاعا قويدى. مۇنداي سۇيىسپەنشىلىك ءبىزدى تەرەڭ اسەرلەندىرىپ، ءبىزدىڭ مىندەتىمىزدى ورىنداۋىمىزعا، حالىق بۇقاراسىنىڭ سالاماتتىعىنا دەگەن قامقورلىعىمىزدى ءدارى ـ دارمەك وندىرىسىنە سىڭىرۋىمىزگە مۇمكىندىك بەردى"، ـ دەدى حى ۋيبيڭ.

"سىن ـ سىناق بارىسىندا اۋەلگى ماقساتتى امالياتتا ايگىلەپ، باتىلدىقپەن جاۋاپكەرلىك ارقالايمىن"

"نەگىزگى ساتى سالىق ورگاندارى مەن قالىڭ سالىق تاپسىرۋشىلار تىعىز ارالاسادى، بىرىقتىلىقپەن العا ۇمتىلۋعا، ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ توسقاۋىل شايقاسىن ويداعىداي جۇرگىزۋگە جاۋاپتى ءارى مىندەتتى"، ـ دەدى مەملەكەتتىك سالىق باس مەكەمەسى ءپىشان اۋداندىق سالىق مەكەمەسىنىڭ كادرى لي ۋي.

بىرنەشە كۇننەن بەرى، ءپىشان اۋداندىق سالىق مەكەمەسىنىڭ كادرلارى سالىق جۇمىستارىن تورالاپتا ءبىتىرۋ ءادىسىن باستان ـ اياق كەڭ كولەمدە ۇگىتتەپ، سالىق تاپسىرۋشىلاردى سالىق راسمياتتارىن بىتىرۋگە قىزمەت وتەۋ زالىنا بارماي ـ اق، تورالاپتا سالىق جۇمىستارىن بىتىرۋگە جەتەلەيدى. "1 ـ ايدىڭ 30 ـ كۇنى تۇستەن بۇرىن مەن ەلەكتروندى سالىق مەكەمەسىندەگى جۇمىستى ءبىتىردىم ءارى تورالاپتا سالىق تاپسىرۋشىلارعا ىندەتتەن ساقتانۋ بىلىمدەرىن ۇگىتتەپ، سالىققا قاتىستى ماسەلەلەرگە جاۋاپ بەردىم". لي ۋي بىلاي دەدى: پارتيا مۇشەسى رەتىندە، مەن ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ جانە سالىق تاپسىرۋشىلارعا قىزمەت ەتۋدىڭ ءبىرىنشى شەبىندە اتويلاپ الدا ءجۇرىپ، ءوز مۇمكىندىگىمنىڭ بارىنشا سىن ـ سىناق بارىسىندا اۋەلگى ماقساتتى امالياتتا ايگىلەپ، باتىلدىقپەن جاۋاپكەرشىلىك ارقالايمىن".

1 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇنى تاڭەرتەڭ شاشىن اق شالعان 2 قاريا بالا ـ شاعالارىنىڭ سەرىك بولۋىندا بۇرشىن اۋداندىق ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ قولباسشىلىق شتابىنا كەلدى. "كوپشىلىك جاپا شەكتىڭىزدەر!" ەسىكتەن كىرە بەرە قاريالار سول ورىنداعى قىزمەتكەرلەرگە ءيىلىپ سالەم بەردى.

"ءبىز وسى رەتكى ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋگە جىلۋ اتاماقشىمىز". بۇل ءسوزدى ايتقان بۇرشىن اۋدانى قوستىق قالاشىعى سارقۇم قىستاعىنداعى ساقا پارتيا مۇشەسى ءابىلاقي وتاشىنىڭ جاسى بيىل 80گە كەلىپتى. ول جۇبايى ەكەۋى 100 مىڭ يۋان امانات شەگىن ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ قولباسشىلىق شتابىندا كەزەكشىلىك مىندەتىن وتەپ جاتقان اۋداندىق پارتكومنىڭ شۋجيى چىن كيپيڭنىڭ قولىنا ۇستاتتى.

"كوپ بىرىكسە كۇش مولايادى، ىنتىماق — كۇش! تەك ءبىر نيەتپەن ىنتىماقتاساق جەڭبەيتىن قيىنشىلىق بولمايدى"، ـ دەدى ءابىلاقي اسەرلەنىپ.

ءابىلاقيدىڭ تۇرتكى بولۋىندا، بۇرشىن اۋدانىنداعى ءار ۇلت كادر ـ جۇرتشىلىعى وزدىكتەرىنەن "مەن ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋگە كۇش قوسامىن" مەيىر باعىشتاپ جىلۋ اتاۋ قيمىلىن ۇيىمداستىردى، قازىر جىلۋعا اتالعان زاتتاردىڭ قۇنى ءبىر ميلليون يۋاننان اسىپتى.

"وسى شەشۋشى ساتتە، مەن شىقپاسام كىم شىعادى، ويتكەنى مەن پارتيا مۇشەسىمىن، پارتيا مۇشەسى قيىنشىلىق ەڭ كوپ ورىنعا بارۋعا، بۇقارا ەڭ قاجەت ەتەتىن ورىنعا بارۋعا ءتيىس، جاۋاپكەرشىلىك ارقالاپ، ۇلگى بولۋ كەرەك!". قىستاقتا پارتيا مۇشەلەرىنىڭ كومەكتەسۋ اترەتىن ۇيىمداستىرىپ جاتقانىن ەستىگەن قۇلجا اۋدانى جاڭاتام قالاشىعى بويراشى قىستاعىنداعى شارۋا پارتيا مۇشەسى سۇن جيڭشان دەرەۋ ءۇن قوسىپ، كەزەكشىلىك مىندەت وتەۋ تۇيىنىنە بارىپ، سول ارادا ۇزبەي كوپ كۇن شايقاس جاساعان قىستاق كادرىمەن كەزەك الماسۋدى ءوتىنىش ەتتى.

ىندەت تۋلعان جەردە پارتيا تۋى جەلبىرەيدى، پارتيا تۋى بار جەردە رۋحاني جەتەكشىلىك بار، سۇيىسپەنشىلىك بار!

(تىلشىلەرىمىز جاڭ يۋنمەي، فۋ شياڭلۇك، رايدا، ما يىنيڭ، حان چىنيان، يۋان لەي، لۋ فىڭباۋ، چىن چياڭۋي، شي شين، ميهرگۇل ناسىر، جاڭ تيڭ، جازيرا نەسىپبەك، ەرىكتى تىلشىلەر لي ۋنلۇڭ، جي جىميڭ، جياڭ يەجۇن جازعان)

مەكەن ـ جايىمىز: ءۇرىمجى قالاسى ياڭزجياڭ جولى 1 ـ ءنومىرلى اۋلا، پوچتا ءنومىرى: 830051، فاكس: 5593305 ايلىق باعاسى 19 يۋان، جىلدىق باعاسى 228 يۋان

شينجياڭ گازەتى سايتى http://kazakh.xjdaily.com